

Współczesne zmiany oczekiwań władz małych miast wobec państwowej polityki rozwoju lokalnego

dr hab. Andrzej Sztando, prof. UEW
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
andrzej.sztando@ue.wroc.pl
www.sztando.com

ROZWÓJ LOKALNY W PERSPEKTYWIE LOKALNEJ I PONADLOKALNEJ

- **Rozwój lokalny w perspektywie lokalnej** – długookresowy, niezunifikowany, wielowymiarowy, samopodtrzymujący się proces przekształceń struktur układu lokalnego (gminy) i powiązań między nimi oraz ich powiązań z otoczeniem, współformujący pożądane procesy ponadlokalne, kreowany planowo, partycypacyjnie, w skoordynowany sposób i zgodnie z ideą ładu zintegrowanego, przede wszystkim przez i w interesie społeczności lokalnej, poprzez opartą na konsensusie mobilizację czynników głównie endogenicznych. **Cel - wzrost jakości życia społeczności lokalnej.**
- **Rozwój lokalny w perspektywie ponadlokalnej** – takie przekształcenia struktur układów ponadlokalnych (regionów, państwa, związków państw) i związków między tymi strukturami oraz ich otoczeniem, które są efektem procesów rozwoju lokalnego zachodzących w układach lokalnych (gminach), składających na nie. Nie chodzi jednak tylko o to, by procesy rozwoju wielu układów lokalnych i ich efekty łączyły się w ponadlokalne, proste „sumy”. Chodzi głównie o to, by dzięki interakcjom sieciowym między układami lokalnymi, a także między nimi a innymi podmiotami ponadlokalnymi (np. państwami, firmami, organizacjami), wzbudzone, chronione i intensyfikowane były ponadlokalne procesy rozwoju. To transformacja procesów rozwoju lokalnego w ponadlokalne procesy rozwoju. **Cel - wzrost jakości życia społeczeństw ponadlokalnych**
- **Razem - paradygmat rozwoju lokalnego**

LOKALNA I PONADLOKALNE POLITYKI ROZWOJU LOKALNEGO

- **Lokalna (gminna) polityka rozwoju lokalnego** – przyjęcie i trwała akceptacja przez władze gminy paradygmatu rozwoju lokalnego, wyrażone dążeniami do uzyskania rozwoju lokalnego w perspektywie lokalnej i częściowo w ponadlokalnej.
- **Ponadlokalne polityki rozwoju lokalnego** – przyjęcie i trwała akceptacja przez władze (regionalne, państwowe, unijne i inne) paradygmatu rozwoju lokalnego wyrażone dążeniami do tego by procesy rozwoju lokalnego wspierały i współtworzyły ponadlokalne procesy rozwoju oraz transformowały się w nie, a także dążeniami do zapewnienia procesów rozwoju lokalnego w układach lokalnych wchodzących w skład ponadlokalnego.
 - **subregionalna (powiatowa) polityka rozwoju lokalnego,**
 - **regionalna (wojewódzka) polityka rozwoju lokalnego,**
 - **państwowa polityka rozwoju lokalnego,**
 - **ponadpaństwowa (unijna) polityka rozwoju lokalnego.**

PAŃSTWOWA POLITYKA ROZWOJU LOKALNEGO 1/2

- Zapewnianie systemowych warunków rozwoju lokalnego:
 - **ustrojowe**, np.: demokracja, budowa systemu jst, ochrona praw podmiot. i przedmiot.;
 - **organizacyjne**, np.: dec. zadań publ.; właściwa organizacja administracji specjalnej;
 - **prawne**, np.: okr. granic zachowań społecznych, gospodarczych i środowiskowych;
 - **finansowe**, np.: dec. fin. publ. regulacja rynków kapitałowych; nadzór nad gosp. fin.;
 - **infrastrukturalne** np.: budowa i utrzymanie ponadlokalnej infrastruktury tech. i społ.;
 - **informacyjne**, np.: zapew. dost. do inf. do prowadzenia LPRL; upowsz. dobr. praktyk;
 - **edukacyjne**, np.: organiz. publi. syst. edukacji; systemów kształcenia kadr samorząd.
- Inicjowanie i dynamizowanie RL tam, gdzie one nie następują:
 - **programy pomocowe (konceptcje państwa)** dla gmin, przedsiębiorców, NGO;
 - **punktowa alokacja** infrastruktury technicznej i społ. oraz kapitału inwestycyjnego.
- Inspirowanie, wspieranie i promowanie lokalnych polityk RL:
 - **edukacja**, np. szkolenia dla władz gmin w zakresie kreowania RL,
 - **dotacje dla gmin**, na realizację samodzielnie zaprojektow. interwencji na rzecz RL.
- Kreowanie regionalnych i subregionalnych polityk rozwoju lokalnego:
 - **tworzenie regio/subregio/nalnego instrumentarium stymulowania RL;**
 - **inspirowanie, wspieranie i promowanie regio/subregio/nalnych polityk RL.**
 - **dotacje do budżetów województw i powiatów na działania stymulujące RL.**

PAŃSTWOWA POLITYKA ROZWOJU LOKALNEGO 2/2

- Wspieranie transformacji procesów RL w ponadlokalne procesy rozwoju:
 - **tworzenie sieci przepływów** koncepcji, informacji, kapitału i ludzi oraz punktów ich konfrontacji oraz kreowanie niektórych interlokalnych rynków, np. rynków finansowania i komercjalizacji innowacji (giełdy i banki innowacji, bazy procedur referencyjnych administracji publicznej, fora debat publicznych, klastry).
- Pozyskiwanie informacji na temat procesów rozwoju lokalnego i lokalnych oczekiwań w tym zakresie (sprzężenie zwrotne polityki):
 - **statystyka publiczna**;
 - **działalność organizacji samorządów lokalnych**, np. opinie związków gmin;
 - **działalność wspólnych ciał rządowo-samorządowych**, Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego;
 - **badania naukowe**.

CEL, POPULACJA, ŹRÓDŁA INFORMACJI, METODA, TECHNIKA I PRZEBIEG BADAŃ

- **Cel badań:**
 - identyfikacja podstawowych oczekiwań władz lokalnych małych miast wobec współczesnej, polskiej, państwowej polityki rozwoju lokalnego.
- **Dlaczego małe miasta?**
 - duża część tych miast doświadcza od początku transformacji systemowej strukturalnych problemów rozwojowych i znajduje się w stanie regresu lub stagnacji (kurczenie się małych miast). Dlatego władze owych miast często mają liczne i konkretne oczekiwania wobec państwowej polityki rozwoju lokalnego.
- **Populacja badawcza:**
 - 369 miast o liczbie ludności 5-20 tys. mieszkańców.
- **Źródła informacji:**
 - burmistrzowie,
- **Metoda i technika:**
 - metoda sondażu diagnostycznego, a w jej ramach technika bezpośrednich wywiadów ustrukturalizowanych,
- **Przebieg:**
 - próba: 46 władz małych miast z całej Polski (ok 1/8 populacji).

WYZWANIE 1 - REFORMA SYSTEMU FINANSOWANIA GMIN

▪ Oczekiwania:

- zapewnienie środków w wys. umożliw. realizację zadań obligatoryjnych i korzystanie z kompetencji, które poza nie wykraczają. Zwłaszcza, że środki z UE zmaleją;
- rekonstrukcja formuły ustalania limitu zadłużenia gmin;
- zmiany zasad finansowania zadań oświatowych;
- kosztowo-jakościowa standaryzację obowiązkowych usług publicznych, powiązana z wysokością subwencji i dotacji;
- przebudowa udziałów w PIT i CIT na dochody własne + umożliwienie ulg i zwoln.
- rozwój samorządowej infrastr. finansowej (kasy komunalne, fundusze pożyczkowe).
- zastąpienie wymierzania podatku od nieruch. gosp. na podst. powierzchni, wymierzaniem na podst. ich wartości + umożliwienie różnicowania stawek podatku;
- umożliwienie różnicowania opłat za usługi komunalne w zależności od tego czy beneficjenci są członkami wspólnoty samorządowej;
- finansowa kompensacja społeczno-gospodarczych, negatywnych skutków nakładania przez władze ponadlokalne prawnych form ochrony przyrody.

WYZWANIE 2 - ZMIANY SYSTEMÓW DYSTRY- BUCJI ŚRODKÓW UNIJNYCH

▪ Oczekiwania:

- zwiększenie przejrzystości wyboru projektów („zamazane”, liczne, wielopoziomowe i wielopodmiotowe oceny);
- usunięcie zbędnych, nadzorczych i represyjnych funkcji systemów kontroli,
- ulepszenie mechanizmów odwoławczych;
- ograniczenie biurokracji;
- wykluczenie „zmian reguł w trakcie gry”;
- rozszerzenie szkoleń, ale w zakr. wiedzy ekonomicznej, społecznej, środowiskowej zw. danym programem i z potencjalnymi projektami, uwzgl. specyfikę małych miast;
- rozszerzenie możliwości pozyskiwania środków przez partnerstwa publiczno-prywatne i publiczno-społeczne z udziałem gmin;
- programy zwiększające możliwości małych miast w absorbowaniu wartości kreowanych w miastach średnich i dużych – regionalnych centrach rozwoju.

WYZWANIE 3 - ROZWÓJ INSTRUMENARIUM KSZTAŁTOWANIA RELACJI PONADLOKALNYCH

▪ Oczekiwania:

- umożliwienie dotacji celowych firmom prywatnym (np. w celu absorpcji innowacji);
- rozwój, udostępnianych gminom, państwowych kanałów promocji o zasięgu międzynarodowym, ukierunkowanych na inwestorów, turystów, kuracjuszy, org. przedsięwzięć kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych, prośrodowiskowych;
- zmianę prawa PPP (w celu pozysk. kapitału w infr. tech. i społ. oraz mieszkania).
- zwiększenie możliwości komunalizacji lub preferencyjnego nabycia nieruchomości stanowiących własność publicznych podmiotów ponadlokalnych (np. powiatów, województw, Skarbu Państwa, ANR, AMW, właścicieli infrastrukt. kolejowej i in.);
- wprowadzenie prawa śniegu i prawa szlaku;
- zmniejszenie restrykcyjności przepisów chroniących grunty rolne przed inwestycyjnym zagospodarowaniem poprzez przekazanie władzom lokalnym ograniczonych kompetencji do ich „odrolnienia”. Grunty rolne często stanowią znaczną część obszaru małych miast, podczas gdy większość z nich utraciło funkcje rolnicze (wzrost szans pozyskanie inwestycji zewnętrznych).

WYZWANIE 4 - ZMIANY USTROJU SAMORZĄDOWEGO

▪ Oczekiwania:

- zwiększenie udziału radnych w prowadzeniu polityki rozwoju lokalnego i ich odpowiedzialności za jej sukcesy i porażki;
- profesjonalizacja organu wykonawczego - rezygnacja z wyboru przez mieszkańców, na rzecz zatrudniania w drodze konkursu przez radę;
- połączenie gmin miejskich zawierających małe miasta i otaczających je gmin wiejskich.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ